

Ю у т а й г а й х а м ш и г

(Найруулал)

Хаврын тариалалт эхлэх зарлиггүй дөхсөн үе. Тариачдад тарих тайвй, авах ургамшаа төлөвлөгөө хүлээн авч амьтдад ороход бэлэн болгожээ. Янз эвд залуу эмэгтэй Ичинхорлоо ногооны болох хүсэл төрж ногоо тасгийн даргын албан тараагад орж, тасгийн даргад ногооны болох хүсэлд илэрхийлжээ.

— Чи чинь урьд өмнө ногоо тарьж байсан юм уу? — Үгүй ээ! Усын хөндлөх үйлдвэрт үсэг өргөж байсан. Ер нь оролдов ажил бүхэн л болмоор юм шиг над санагдаж.

... За хахав! Чиний хүслийг үндэслэж ногоочин болго. Ногооны ажил уйгагүй ажиллахаар шаврагдч нилээд төвөгтэй ажил шүү дээ!

Эхлээд итгүүр бэрхшээл тохиолдоно. Ажилд хүчлээр хүн болч тэгсхийхэд л шигтгэрч эхэлнэ. Харин шүүтэй бэрхшээлийг л даавиа тэгээд л өндөр ургачин эзэн болдог юм даа ... гэж хэлсэнээ.

— За чи ногоо сонингоо тарьдаа! Төлөвлөгөө чинь энэ гэж хүснэгт татж, тоо тавьсан жүжиг бичгч өгчээ. Түүнд сэтгэх хийл байх 80 сөт, авах ургам 12 мян-

трактороор хагалсан тайвбайгаа хамрууц гарган хоёр хажууд нэг сонингоохоо үргийг суулгаж эхлэв. Үр суулгагч 7 хоногт дуусчээ. Хамар бүрийнхээ хоорондуур гаргасан шуудлуугаар ус урсгаж сонингоо устгав.

Устгалдаа бас ус шавьж нэмэгдэл бороодол болсон аж. Нэгэнт үүр суулгаж бороодол гоо хийж, услаж авсан хойно хамар хэвэг бүтсэн мэт залуу бүсгүйч болодогж, амьсгалахад нь ч хүртээ уужуу чөлөөтэй болсон юм шиг санагдажээ.

Хэрэг биш боллоо. Энэ чинь

юу гэгч гарах нь энэ вэ? Нөгөө ногоочдын ярьдаг зэрлэг ургамд чинь энэ байх нээ!

Аа чи бас миний дутам юм болохноор намайг тооцооно уу? гэж өөрөө өөртөө хэлээд хонгорч ургамтай түгж сонингоохоо ширөөг суулгаж өгчээ.

Одоо хамар уургийг мэдлээ. Чи ч ургарай би ч чамайг хрийд байх.

Тэгээд хэн нь хүн дун үзүүдлээ тариа хураалтаар үзэж гэсэн шиг ногоочин Ичинхорлоо өдөр өнжиглүүг зэрлэг ургамтай тулалдах болжээ.

Зарим хүн Ичинхорлоог

ган кг. Тарих зүйл орос сонингоо ... гэж бичсэн байв. 12 мян гэдэг чинь мян их тоо шүү. Ийм их ургач авч дөнгөдөл болов уу? Одоо юутай ч гэсэн дүрсэн хэрэг. Бороо ойсон хүүхэд уйгадлаггүй татч өөрөө дурдаж байж, сонгож авсан ажил минь шүү дээ! Үймэр байсан үзээд алдагч хэрэг гэж зэрэглэн залуу бүсгүй ногоо тасгийн даргын конторосор гарчээ.

Хэвлэлийн үсэг өрөлтрийн хэсэг, тариан тайвбайгааг сольсон энэ бүсгүй хаврын тариалалтын

ажилд 1963 оноос эхлэн ороогч. Амьдралдаа анх удаа тарианогооны ажил хийх гэж байгаа. Ичинхорлоо, хаашаа л харахад тариалангийн тайвбай шатрын хөдөл шиг дөрвөлжсөн түүний дунд аргага трактордууд нүртэжээ. Тариачдын тариалдах тайвбайг тракторид гагажлж дуусгав. Үр суулгагч эхлээд. Ичинхорлоог юу болов. Бороод, тэгээд өрөг нутгийн бороод бэлтгэх арга бодож олов. Хонины 20 тонн бууд, алууны 35 тонн хоомлоо цуглуулж нунтаглаж хоолоод бороод бэлтгэв.

Тэгээд морин анжис хөлөглөж,

ногооноохоо тайвбайд зэрлэгээ зүйл байхал нь ирээд. — Чи чинь шигтгээг шүүрээж байгаа юм шиг үүн ч их төвөг удмаар ажилладаг хүн бэ? гэж хэлдэг ч удаа тохиолдолд байжээ.

Ингээд уйгагүй ажилласнаараа тэр ногоочин болсон 1963 оны намар 80 сөт газраас 27880 кг ургац хураан авч улсад 40280 төгрөгийн ашиг оруулж ургац хураан авах төлөвлөгөөг 235.0 хувиар биедүүлж аймгийн аварга ногоочин болов.

— Орлолдов бүтээгд, урдалвал түрүүдлээ гэдэг юутай үнэн

үг вэ? Батсүмбэрийн сангийн аж ахуйн ногоочин Ичинхорлоогийн хурааж авсан сонингийн лав 5,6 эзэм машин уухилан зүтгэж зөөгөө байв.

Бас улсад оруулсан "орлого" 40280 төгрөгөөр магад л хөөс үн зэрэгч 3ил 150-машин худалдан авч болох нь. Ингээд болоход манай үеийн хөдөлмөр ёстой нэр төр, алдар газарнаас хэрэг гэдэг нь жирийн ногоочин гишүүн жилийн хөдөлмөрийн бүтээгээр батлаж байгаа нь юутай тайлхамтай.

Б.Цэрэнданш

Аймгийн Эвэлэйн 11 дүгээр бага хурлын өмнө

Миний уулзсан залуу, дарга байжээ

Цасан ширхэг гялалзсан өвлийн хүйтвэр нэгэн өдөр нудийн хараа үл хүрэх жарагнийг хөндийгөөр моринь зузауй холбож явсаар нэгэн айлд бууж 18 орчин насны залуутай үүр учирч уулзав.

— Та чинь ноднин жил Өмнөд сумын дунд сургуулийн 7 дугаар анги-г төгсөөгүй билүү? Сургуульд яваагүй юм уу? гэж намайг асуу хад.

— Үгүй, ил мэл аж ахуй дээр хэзэн жил ажиллаж ажилч дөр, амьдралын дадлагын зах зухтай болох аяаар сургуульд явахаар шийдээд хөдөө гарсан юм даа—гээд нэмжсэргэв.

Түүний нэгийг Шатар гэнэ. МХЗЗ—ийн гишүүн Шатар тус сумын 26 мянган малтай 78 өрх бүхий мэл аж ахуйн нэгдүгээр бригадын эвэлэйн үүрийн даргын ажлыг өнгөрсөн оны 10 дугаар сарвас эхлэн хийжээ.

Бригадын эвс үүрийн ажилтай таницнаахад залуу даргын зохион байгуулалт чадварыг бага ч болон илтгэнэ.

Эвэлэйн үүрийн дарга Шатар бригадынхаа эвэлэйн гишүүд залуучуудад даалгаврын дэвтэр хөтлөн ажлыг танилцох хутагтаа цанад хийлгэн эцэст нь тогтоолд дүгнээгд болжээ.

Эвс өвлийн бэлтгэлийн хангахаа залуучуудын хуучин дэвтэр дэл өвчлөөдө буюу эсцэдүүлэхээ өс хушир, шүү татаж ахчин 50 гаруй хувийг хийжээ.

Бригадынхаа бус суурийн хүмүүжлийн ажлыг залуучуудад хариуцуулан тэдэнд тодорхой төлөвлөгөө гарган өгч, ашиглах сэдвээр байнга хангаж байгаагаас бригадын хөдөлмөрдөд явагдах хуучуул олон түмний ажил урьд жилүүдээс өрс сайжирчээ.

Эвэлэйн гишүүд өнгийн залуучуудын хүтээр 600 бог мал баттах сарынтай чулуун хашаа хоёрыг шинээр баруулахад.

Эвэлэйн үүрийн дарга Шатар 70 гаруй номтой номын санг байгуулан хүмүүст хувийн уншуулж байна.

Тус эвэлэйн үүр, Бригадын эвэлэйн, намын хэсэгтэй хамтран 20 гаруй залуу оролсон концерт болгаж эвэлэйн хороо, намын үүр, нэгийг тайлан сонгуулийн хурлуудын үеэр сумынхаа төвд хэд хэдэн удаа тогложээ.

Тус эвэлэйн үүр аймгийн эвэлэйн 11 дүгээр бага хурал утгаж эвэлэйн гишүүд, залуучуудын хүчийг бог малчид төл байгуулалт, ивээл санах, алуудын дэл хөөвөр авах ажил зохион доошгүй хүмийг авах үүрэг авад эвэлэйн гишүүд залуучуудтай суурьдгаар хооронд нь уралдаантай ажиллуулж суурийн хооронд 7 хоног бүр шалжин авах даргаг биш болжээ.

Ц.Дамдинжав

Манай театрын зорилт

Аймгийн соёлын ордны дэргэд сайн дурын уран сайхандын драмын театр байгуулганд жүжигчинд бүрэлдүүлд нам эвэлэйн гишүүд, хүний эмч, санхүү, цагдаа сэрхийлж байгуулагын ажилтан, ажилчид, үйлдвэрийн нормончид, хэвлэлийн ажилтан, фотогор, зурагчид, хоолонд номын санч, худалдагч зэрэг төрөл бүрийн дээд дунд тусгай мэргэжлийн хүмүүс оролцсон.

Сайн дурын үүсн дээр байгуулагдсан драмын энэ театр зорилж сонирхогчдын идэвхийг хөгжүүлж тэдний урам авъяасныг илэрүүлэн манай үндэсний хэлбэр тэй социалст агуулгатай урлаг, гагар хөдөлмөрийг үйлдэхэд төв хөдөлгөөн урлагын байгуулагуудад туслалцах удмаар МАХИ—ын боломгийг урлагын талвасаа сурталлаж, улмаар 1965 онд болох улсын соёл урлагын ажилчдын анх дугаар их хурлыг урлаг— сонирхогчдын улам бүтээлээр утгах зорилготой юм. Одоо сайн дурын драмын энэ театрын жүжигчид төрийн шигналт зохиолч Ч.Ойдовын зохиолч Жаргалж хүүсэн Мөнх-оогдөгдөг түүхийн сэдэвт жүжг-гэр анхныхаа тоглолтыг хийхээр сургуулиагч байна.

Сайн дурын энэ театрынхан бас хамтран ажиллах, амьдрах, сурч, соёлжих зорилготой ажиллаж "Анхдугаар таван жил" со. нийн үйлдвэрийг социалст үйлдвэр болгоход нь соёлжих улам тавар туслалцах юм.

Г.Ахьбатогтох

Ажил зохиоход ийм зүйл хэрэгтэй байна

Өнжүүлэйн 7 жилийн дунд сургуулийн багш нар хичээлийн үр дүнг дээршүүлэн суралцагдах гүн бэлтгэл олгохын тулд нилээд ажил зохиож байв.

Тоо—финик, химч—биолог, газар зүй, бага ангийн буудтай болж нэгдсэн кабинет байгуулан ашиглахад оруулжээ. Сумын төвийн гэрэл зураг сонирхогчдыг хамарсан бүлгэм байгуулж тогтоол хичээлээж байна.

Гэтэл гэрэл зургийн цаас, филокх худалдаанд ихэвчлүй байна. Пионерийн дунд зохиогдох ажил тогтоолжих байгаа боловч бүрэлдөөрөөргчид пионерийн зөвлөл хангана гэдэг том амьтат жил бүр авдаг эргэн санаж одоо хангаж өгмөөр байна.

Ц.Дамба

Харуулалтагтай өрхлөх
С ДИНСМА А

Зарлал

Архустын сангийн аж ахуйн олон хүүхдийн аж Шиндээс овогтой Гаамна нь 00276 поймайрын эхийн тэтгэвэр авах дэвтрээр гэгдүүдсэн тул хүчингүй болгов.

Анхны тэргүүн ТАВАН ЖИЛ

Орон бүхний пролетари нар нэгддэггүйч!

ТӨВ АЙМГИЙН НАМЫН ХОРОО, А.Д.Х.Г. ЗАХИРГААНЫ СӨНИН

16 дахь жилдээ
№ 21 (1356)

1964 оны
3 дугаар сарын 12

ПҮРЭВ

Төл бойжуулах ид хариуцлагатай үе

Төл бойжуулах ажил одоо үеийн хамгийн гол асуудал бүх хүмүүсийн анхаарал үндэслэл чиглэж байх ёстой. Гурвалгаар сарын эхний байдлаар аймгийн хэмжээгээр 100.2 мянган төл хүлээн авч байна. Цаг агаарын талаарх бийш ноцдол, хүнд бархшээлийг тулгарч байгаа боловч манай малчин нийт хөдөлмөрдлийн ихтэйгээр түргэн ажиллагааны үрээр гарсан төлийн 97.7 хувь нь амжилттай бойжиж байна.

Баян, Баянцагаан сумын төл 100 хувь бойжиж аймагтаа тэргүүн байр эзэлж, Баян сум, нэг хэвс бойжуулж байгаа төлийн илүүгээр аймгийн намын хороо АДХ-ын шалдны тэргүүн, хуульч-бүтээгч төл аймгийн хэмжээгээр бүх төлөөх малын 20 хувь орчим нь төлөж, бойжуулах төлийн зөвхөн 25 хувийг хүлээн авсан цаг агаарын байдлаа хуучин хэвээрээ мал ид төлөж эхэлсэн зэрэг нь төл бойжуулах ажил эргийч улам сайжруулах онц шаардаж байна.

Одоогийн байдлаар Архуст, Эрдэнэсэнт, Луи сумд төлийн хуульч тэргүүн суурь элэж байгаа нь эдгээр сумдын нам усын байгууллага төл бойжуулах тэмцээлд хүн бүрийг идэвх, жүжлүү нэвддэггүй гэрчилж байна. Архустын сангийн аж ахуйн сууриулаад малчин мал ажилдаа унхээр хантаагүй байгаа бөгөөд маллагаа, гарсан төлийг арчдаг аргаагуу мууаас (даарч уураг нь бөөгнөрч, цагта алдаж, өдөрч, үс ноос идэж) үхэж байна.

Суудийн үед зарим хүмүүс, хамт болохгүйг зүдэл түхэж төл тавих анхаарах эрс сууриулан баримтал үзэсгэлэж байна. Баянбэрэт зэрэг сум сууриу-

дад төл бойжуулж байгаа хөдөл мөрийн зохион байгуулалт хангалтгүй, төлчид үс нэгдэл сайн биш, хувь хувиа хичээсэн тусгүй байдлаар үзэсгэлэж байв. Тариат, Эрдэнэсэнт, Сэргэлэн сумдад эх төлийг 3-7 хоног хамт байлгаж тэжээх хөхүүлэх журмыг зөргөж төлийг өсөөх, зөв биш хоолуудад явдал байв. Төл бойжуулах ажиллагаанд тавих хяналт шалгалтыг бүх суурьт хүрээлүүлэн тогтоах хийхгүй, малын эмч, зоо-техникчид төлийн хоргодог гарч буй газар байрлан сууж ажиллахгүй, тойрон аялж явах нь цөөнгүй байна.

Нийт төлийг хөдсний аргаар эрлийз төлийг дуулан байранд бойжуулах зарчмыг зассан аймгийн намын хороо, АДХ-ын Гүйцэтгэх захиргааны тогтоол эхд хэдий сумд хэрэгжихгүй байна. Энэ мэт ноцтой дутагдалаас шалтгаалж аймгийн хэмжээгээр 4 мянган төл хоргодог байна.

Төл бойжуулах талаар ийнхүү хайрхэм харуцлагатай байгаа хортой дутагдлыг арилгаж суурь нэг бүрийг төл бойжуулах шаардлага хангасан байхгүй, нийт хүмүүсийн анхаарлыг малын төл бойжуулах ажилд нягтруулан нэгтгэж ажиллах явдал ийн шаардагдана.

Төл бойжуулах сууриулангууа эрлийз төл хүлээн авах мал ажиллагааны арга бориулар дутагдалтай суурь бүрт намын АДХ-ын Гүйцэтгэх захиргаанаас туслах, зохион байгуулах хүмүүсийг суулган ажилдуулах хэрэгтэй. Төл хоргодог хоос дээд зэргээр болгоомжилж өвчин эмгэг тусаж эхэлвэл эмч нар биээр суурь, цагар эмчлэх замаар эдгэргүүлэн зогсоож байх нь чухал.

Цагийн байдлаас цагта өвчин гарч болохыг урьдчилан сэргийлж

эмийн амлуулат өгөх, төлийн хэвтрэгт байгаа хуурай байлгах, нар тусгах, гал түлж чийг цагт арилгах нь чухал.

Хүйтнээс хамтаалж төлийн тунгуйн сайн дуулааж, жижгээр хийх нь тохиромжтой байна.

Төл бойжигчдын талаар суурьт, сумын нам, усын байгууллагаас тавих хяналт 7 хоногт, бригадын дарга намын хэсгийн зохион байгуулалт нарын шалгалт 3 хоногт 1-ээс доошгүй удаа байвал зохино. Малчдын дутагдал, гачигдалтай зүйлийг сулдаж арга хэмжээг тухай бүр газар дээр нь авч байх, хүн малын эмч нар сууриулаад дуулаах ирхийг хүлээж суух биш, харин тэднийг шаардагуй байхад нь очиж тусалцаа үзүүлэх, урьдчилан сэргийлэлт хийж байх ёстой.

Өвөл ба эрт гарсан төл онцлон анхаарч нэмэгдэл тэжээл өгөх үс, ноос идэх үхээхээс болгоомжилж хамтаалх, нийт төлийн минералын тэжээлээр хангах нь чухал.

Төлийг эхлээр байлцууруулах явдал хатуу пээрлэх, үргэлж усалж байх хэрэгтэй юм.

Төл бойжигчдын байдлыг суурь бүрээс суулааж 7 хоног тутам байр эхлүүлэн, тэргүүний төлчдийг уршиуцуулан алдаршуулаж байх хэрэгтэй.

Нялх төлийн хөхүүлэлтийг цагт нь сайн хийх уургаар нь цагта явдал бол төлийн бойжилтод шийдвэрлэх аж холбогдтойг малчин бүхэн анхаарч, сэхилгэн асуудал болгосон байх хэрэгтэй. Төл бойжигчид улам хүчтэй анхаарч төл бүрийг мал болгосонгоор мал өсгөх 1964 оны аймгийн төлөөлөгчөө анхилттай биедүүлж цагта урвас нам, уас, олон нийт, бүх хүний анхаарлыг төл бойжуулах ганц зорилготой бүрэн чиглүүлэ.

МОНГОЛЫН
эмэгтэйчүүдийн
хорооны
тэргүүлэгчид манай
аймагт ирвэ

Өнгдөр Монголын эмэгтэйчүүдийн хорооны тэргүүлэгчид: дарга У.Давд, сэтгүүлч Д.Джигжид, БНМАУ-ын Ардын жүжигчин Оюун, мөн гавьяат багш Долгормаа, гавьяат эмч Дагдмаа, Зинаа, Уялдар хоршооллын орлогч дарга Цэрэндүлэм, Гадаад яамны ажилтан Цэрэннадмид нар тус аймагт хуралын ирж эмэгтэйчүүдийн үзэмж хийдвэр, үйлчилгээ, амьдрал буй үйлдвэр, үйлчилгээ, соёлын байгууллагуудын ажиллагаатай танилцаж зөвлөдөг өгөө.

Тэд аймгийн төвийн эхтүүдийн үзэмж, Монголын эмэгтэйчүүдийн хорооны дарга С.Удал, аяж танилцаж байгууллагынхаа ажил байдлаар хүмүүсийн соёл боловсон байдлын талаар дэлгэрэнгүй ярих.

Тэрээр хэлэхдээ: Тантай энэ Зуун мод хотод аж ахуй ч байдал нэвтрээгүй дээр орчин тойрны хог их байна. Тэрчлэн үйлдвэр үйлчилгээний газруудын ариун цэвэрлэйн байдлаа харцан айдгүй байна.

Жижээ нь: Хүнсний комбинат, 2 дугаар цэцэрлэг, номын сан, халуун ус, цэвэр газрын ариун цэвэртүн сайн байгаа, эмнэлэг, 1 дүгээр цэцэрлэг, биеийн тамирын танхимын ариун цэвэр муу байгаа нь тэнд ажиллаж байгаа хүмүүсийн, төлөө тавих саналчага муу байгааг илэрүүлж байна.

МАХН-ын Төв Хорооны захид, мэнд дагуу хүүхдийн эрүүл мэнд, хүмүүмжийн асуудлыг онцгой анхаарах хэрэгтэй.

Төвийн 1 дүгээр цэцэрлэг (эрхлэгч нь Долгор), тэнд ажиллаж байгаа эмэгтэйчүүд тун муу ажиллаж байгаагаас хүүхдийн унтахад нь зориулсан дэр байхгүй, орны матраас нь уранхай, хоол унд, идэж уудаг арга, тавагны угаагч муу, хавтга, үүд дур чимээ ихтэй, нийдэлгүйн дутрал гэ байхгүй зэрэг аж ахуйч биш тавих элдэв, хүүхдийн төлөө тавих саналчага муу байгааг онцлон анхааруулав.

Эмэгтэйчүүдийн соёлжих бүтэц хуучуудад идэвхтэй эхлэвч болгох хэрэгтэй. Эмэгтэйчүүд соёлжих буландаа нэрвэл хувцас өстөг, хоол хийх, суурал ном, хэвэлд уншдаг гардаг байх нь чухал. Мөн хантаа, дэсч, гэрлийн талаад, шөнийн хувцас үлгэрүүд тавих хэрэгтэйг зөвлөв.

Ер нь аж ахуйч байх, соёлжигчдын талаар их зүйл саналчид хийх хот, орноо ариун цэвэрч байлгах, эмэгтэйчүүд олон нийтийн газар биеэ зөв авч явах, цэвэр үзэмжтэй хувцаслах, хүүхдийн төлөө их анхаарал тавьж ажиллахыг зөвлөв. Монголын эмэгтэйчүүдийн их хурлыг угтан их амжилт гаргахыг Монголын Эмэгтэйчүүдийн Хорооны дарга С.Удал хүсэв.

Дараа нь аймгийн эмэгтэйчүүдийн зөвлөлийн дарга Д.Дашпунцаг ур элэж өгөгдсөн үүрэг даалгавар зөвлөдөгөөнийг биелүүлэхээ нэрхийлэв.

Б.Дорж

АДУУ БҮРЭЭС 522 ГРАММ ХЯЛГАС

Эрдэнэсэнт сумын Сарууламд ралж нэгдлийн 3 дугаар бригадин Дагва ахлагчийг социалист хөдөлмөрийн бригадынхан 3 дугаар сарын 4-ний өдөр 2068 адуу дэлгэж худалдаа бэлтгэлтийн ангид 1001 кг хялгас туушав.

Тус бригадынхан нэг адуунаас 522 грамм хялгас ашиглаж үйлдвэрлэх сайхуугийнхээ төлөөлөгчөө 100.2 хувиар биедүүлж сайхан амжилт гаргала.

К.Пүрэвэрэн

Хүүхдийн төлөө

МАХН-ын Төв Хорооны захидал, хүүхдийн эрүүл мэнд, хүмүүмжийн асуудлыг онцлон заасан билээ.

Намынхаа захидлын заалт бүрийг ширхэгчлэн биелүүлэхийн тулд аймгийн эрүүлний хамгаалах газраас эрхлэн төвийн ахүүдийн гэгээрлийн хурал хийв.

Гэгээрлийн хурлыг эрүүлний

хамгаалах газрын дарга Батчулуун нээж, «Хүүхдийг, амсгалын замаар дамжин халдварладаг үрвээс өвчнөөс урьдчилан сэргийлэхгээс илтгэлийг хүүхдийн их эмч Гүрсэл тавилаа.

Дараа нь их эмч Цэцэгбадам Тамара, Нямдорж, Алтангэрэл, нар эрүүл ахуйн талаар үнэтэй сайхан санал зөвлөлтөө өгөв. Д.Отгондолгор

Аймгийн намын хороо, АДХ-ын Гүйцэтгэх Захиргаанд

Эрлийз ба цэвэр үүлдрийн хонины төлийг бойжуулах арга хэмжээний тухай

Аймгийн намын хороо, АДХ-ын Гүйцэтгэх Захиргаа эрлийз ба цэвэр үүлдрийн хонины төл бойжуулах арга хэмжээний тухай тогтоол гаргалаа.

Өнгөрсөн онд зарим газарт эрлийз ба цэвэр үүлдрийн хонины нэг хоёр гурав дугаар үеийн эрлийз төлийг нутгийн монгол хонины төлийн адил нөхцөлд бойжуулсанаас болж олон тооны 2-3 дугаар үеийн эрлийз төл гаргаж байсны дотор Арууст, Борнуур, Баянзүр, Мөнгөнморьт, Эрдэнэ сумдын үхэж хоргосон төлийн 80-100 хувь нь эрлийз хонины төл байсан бөгөөд энэ нь байр тохиромжгүй, тэжээл арилгагч гарга хангагддаггүй байсныг тэмдэглэдэг тогтоосон нь.

Эрлийз хонины төл хүлээн авч бойжуулах суурийг нөмөр дулан, соргог сөн өсөс ургамалтай газарт нөөц бичлээрийг сонгон авч, түүнийг зориулан тэжээхэд, эрлийз төл өгөх бүх хэзээтэй мэдлэр хуучин цэг бүрэлхэн үзлэг зориу хийж ахуй, дулаанд доош тарга хүчтэй хээтэйгээр тогтоол нэмэгдээ тэжээлд оруулах;

Эрлийз төл өгөх хээтэйг мэдлэр бүр бүрдүүлж тэжээл 2-3 кг, хүчтэй тэжээл 150-200 гр, хуучир шүү 10-15 гр-ыг өгч байх, уг тэжээлийг төлөөсөөс хойш 30-45 өнцөг хүртэл тэжээж байхаар ажлаах мөрдөх;

Эрлийз хонины төл хүлээн авах сууриудад шаарддаг дах буюу дунд ба хүчтэй тэжээлд татаж нөөцлөх, хивсгүй Хар хонины сүтгийг аж ахуйгаас сум—нагдлийнхээ машинээр түргэн татож авах; Эрлийз төлийн биологийн онцлог, бойжуулах арга ажиллагааны тухай эрлийз төл хүлээн авагч төлөлд мал аж ахуйн мэргэжилтнүүд, эрлийз төл бойжуулагч байсан туршлагатай малчдаар зөвлөхөөр семинар өгүүлдэг.

Цэвэр үүлдрийн ба 2-3 дугаар үеийн эрлийз төлийг задгай сарванчид бойжуулахыг зогсоож, рига маягийн буюу уурын яагдан гарал хангагдсан галаагагчид ахуй дулаан хууртай байрнд хүлээн авч бойжуулах;

Сангийн аж ахуй, нагдлийн

хүчээр эрлийз хонины төл бойжуулах, суурь бүрт битүү дулаан байр буюу бүрэн бэлтгэж арга хэмжээ ялгартал авах;

Нагддугаар үеийн эрлийз төлийг сэрүүн ахуйд дасгал суугах шаардлагыг харгалзан сайн дулаасан сарвантай хашинчаа эхлээр хөрвөжилтийн үе шатаар бойжуулж болох боловч сарванч зохих хэсгийг салхины цохилтоос хамгаалж бүс давуу, берзэнт, эсгий эсгээр дулаасан байвал зохино. Эрлийз төлийг 10-15 хоногийн дараа эхэс нь салтамгац өдөр бүр наруулаж дулаан байртай тэжээл хуучин хангаж бойжуулах журмыг биелүүлэх;

Эрлийз төлийн хэвтрэг хамгийн хуурай ариун цэвэр байлгах, дор нь цэвэр ус, дунд нь сүрлэ буюу хуурай үртэс дэвсгэр дээр нь хөх буюу зузаанал 2 хоног дутам хуурайлж байх.

Эрлийз төлийг суурь хангагч тус сум—сангийн аж ахуй нэгдлээс түлээ түлээ, хуучин сал, тоого эсгэрт сууриудад бэлтгэн өгч мөс цаа хийлж төлийг өдөр бүр услаж байх ажлыг зохиох; Төлийн битүү дулаан байр барих ажилд сумын төлийн ажилчин албан хаагчид бод малын бригадын хүн, зүтгэх хүнийг дайлан ажиллуулах; Сумын эмч зоо—техникч нарас эрлийз ба цэвэр үүлдрийн мал төлөх бүс сууриудад байнга хөтөлж зоо—техникчдийн бүртгэлтэй танд тогтоол сууж үйлдвэр, мэргэжилтнүүд хариуцаж хөтөлүүлэх, завсар зөвлөхөөр өгөх, уг сууриудад эмч, зоо—техникчдийн цугал шалгалтыг 14 хоног дутам 1 удаа 1 дүгээр сарын 15-наас 5 дугаар сарын нэгэн хүртэл тогтоол зохиож байх;

Энэхүү тогтоолын биелэлтийг сумын намын үүр хороо, АДХ-ын гүйцэтгэх захиргааны гишүүдийн хуураар үе үе хэлэлцэн эрлийз төлийн бойжилтын байдлыг аймгийн ХАА-г удирдах газарт сумын зоо—мал эмнэлгийн салхи, барьс 10 хоног дутам эмнэлгээ, байгас сум—сангийн аж ахуй, нагдлийн дарга, намын байгууллагуудад даалгажээ.

Уригдан ирсэн мэргэжилтнүүндээс улам эрчимтэй суралцаж

Тус аймагт зөвхөн ЗХУ—аас уригдан ирсэн 31 мэргэжилтэн САА, МААМС, Их Хайрханы уурхай зэргэ 14 газар ажиллаж байна.

Мэргэжилтэн ажиллаулах байгаль газрын нам, улс олон нийтийн байгууллага, тэдгээр мэргэжилтнийг дагуулан ажилд эргэж сургах талаар нилээд ажил зохиожээ.

1963 онд САА, МААМС, үйлдвэр, аж ахуйн газруудад тэдгээр мэргэжилтнүүдийг дагуулан 143 курс дагуулан битүүдэд хүлээж авч ахуйн бодолд бусад бүрэн бүрэн техникчид мэргэжилтнүүдийг дагуулан ажилд эзлүүлжээ.

Аймгийн намын хороо, АДХ-ын Гүйцэтгэх Захиргаа зөвлөлийн мэргэжилтнүүдийг урьж тэдний санал зөвлөгөөнийг урьж газар тариалан, малын үйлдвэр уусгаж сайжруулах холбогдсон асуудлуудыг аймгийн намын хурал, чуулгаар хэлэлцэж байгаа нь мэргэжилтнүүдээс сургах ажлыг сайжруулахад чухал үр дүнгээ өгч байна.

Бориурын сангийн аж ахуйн ерөнхий механикч Мамарсүрэн, хөдөө аж ахуйн техникчид мөхөөнч Вачин, засварчид мөхөөнч Дагаа нар Зөвлөлийн мэргэжилтэн механикч Чередики, Прошен нартай хамтарч олон жилийн өмнө аялчир хэрэгцээгүй болсон «С»-ыг комбайны их бие ангийг ашиглан үргэмд буюу цэвэрлэхэд ажилд таталж өөрөө чаддаг хүнийг хэрэглэснээр олон хүний хүч хэмнэжээ.

Мөн «ДТ-54» тракторыг засварлаж гаргагч байхад нь хойт мостыг ажилд гаргахын өмнө шалгалдаг, цахилгаан аппарат 6-7 зүйл саначлан хийж үйлдвэрт ашиглажээ.

Их хайрханы уурхайн нам, захиргааны байгууллага, үйлдвэрлэлийн гол 4 цехэд ажилчдын онол практикийн хичээлийг тусгай программар явуулж, явцыг шалгаж улрал тутамд яагдан ба курсээр сурч байгаа хүмүүсийн суралтын чанар байдал, техникчдийн зөвлөгөөнөөр хэлэлцэж байгаа нь мэргэжилтнийг дагалдан суралчдагдсын хариуцаагч өндөржүүлж байна.

Эрдэнэсантын станцад ажиллаж Г.И. Борозданын дагалдан суралч нам 566-608 га-гын үр тариа хурааж техникчдийн үйлчилгээнд тооцогтой ажиллаж, техникээ чадлагтай эзэмшиж байна.

Аймгийн хэмжээгээр барилгын мэргэжилтн 130 хүнтэй курс байгуулж сургагдах Зөвлөлийн мэргэжилтн 130-ын үлэмж тус тусын дээр 1963 онд мал аж ахуй, газар тариалан, барилгын талаар нилээд зүйл саначлан хийжээ.

Үүнд: Зохиомол хээтүүдийн хөнгөн маягийн байр, 300 тонн, үр хадгалгаа агуулах, эрлийз хуртаны дулаан байр, мал хүлээн авч эмчлэх байр, ХАА-ын эмнэлгын сарванч, 120 үнээний 3 тэдгээр хийгч хайрхныг зурга төсөг гаргаж уг барилгууд баригдаж байна.

Зөвлөлийн мэргэжилтэн зоо-техникч нисвэр Давидовын удирдлагаар төлийг хөрвийн аргаар бойжуулах, био таригч хэрэгсэл, зохиомол хээтүүдийн техникчдийг сургах талаар их ажил хийж байна.

Агрономич В.М. Дремлюкин өөснийг механикчид аргаар бэлтгэх, түүний хэмжээг гаргах, хадгалж аргууд МААМС, нэгдүлдэл бичлээг үйлдсэн ба эрдэнэ ший тариалах аргыг эвхэж, үр цэвэрлэх, сортоос, хордуулах аргуудад агрономичид зөвлөгөөн өгсөн байна.

Инженер механикч С.Балож харвин хөрс боловсруулалтад зориулсан МААМС-уудын техникчид ажилг шалгаж туслаасны дунд станцын трактор бусад техникчид 75-80 хувь ашиглагдаж, Мөн 8 үтрэм цахилгаан станц ажиллуулж 700 гаруй тракторыг комбайныг мэргэжлээ шилгуулахад туслаасан байна.

Угталын САА-ын намын хороо мэргэжилтнээс суралч ажлын төлөөлөгч гаргаж, уулазат зохиох, лекс ари хийлгэх, тэднийг тэр бүдний хүмүүсээр гэрийн ажилтай эмгэгтэйчүүдэд гар ахуйн хичээл заалгах, төрөл бүрийн хоол хуучна хийх, мод тарих, идэвхийн нотоо үлдэн хангагчид хадгалуулах тухай хичээлүүдийг ажиллаж байна.

Гэвч сангийн аж ахуй, мал аж ахуйн машинист станц, үйлдвэрүүдэд ажиллаж байгаа мэргэжилтнүүдээс суралч ажил газар бүр жигд биш байна.

Мэргэжилтнүүдийн мэдлэг, мэргэжилтнүүд бүрэн ашиглаж үйлдвэр, хөдөө аж ахуйн аль нэгэн хүнд хүчир ажилг механикжуулах, оноотой санал өр-

нүүлж, тэргүүний туршлага нэвтрүүлж, мэргэжилтнүүдийг дагалдуулан сургах, төрөл бүрийн мэргэжилтнүүд боловсон хүчин бэлтгэхэд мэргэжилтн ажил-

дуулж байгаа үйлдвэр аж ахуйн газрын захиргаа, намын байгууллага онцгой анхаарч ажиллах хэрэгтэй. Мэргэжилтнүүдийг дагалдан суралч хүмүүсийг, үйлдвэрчин, эмнэлгийн байгууллага, ажилчин албан хаагчдын хурлаар хэлэлцэн батлаж суралч, жилийн ажлын төлөөлөгч зохиож, ажлын аял, суралтын чанар байдалд тогтоол хийлгэж тавьж, хурал зөвлөлгөөнөөр хэлэлцэж дагуулагдай зүйл дээр нь арга хэмжээ авч байх нь чухал.

Мэргэжилтнүүдээс суралчдын зэрэгцээгээр тэдгээрийн тэр бүдний хүмүүсээр орос хэл, соёл ахуйн дугуйлангуудад хичээл заалгах ажлыг аймгийн төр, САА, МААМС, үйлдвэрчин газруудад өргөн зохиож олон чанаруулах нь нам, улс олон нийтийн байгууллагын чухал зорилт юм.

С.Бурмаа

(Намын хорооны завсарлагач)

Мал аж ахуйд шинжлэх ухаан нэвтрүүлсэний үр дүн

Заамар сум—нагдлийн хөдөлмөрчид 1963 онд хурмыг хөрвийн аргаар, гуталыг задуулан бойжуулж, байбурчидын аргаар хурга, шинг, тугал хөнгөлөх, шинг, тугал хөнгөлөгч хэрэглэж зохиомол хээтүүгээ олон мянган малд хийв.

Мал дагуулаа урьдчилан сарниулж тариалан төлөлөгөөр амжилттай биелүүлж малын арилгагч малаагаар сайжруулан мал эмнэлгийн шинжлэх ухааныг мал аж ахуйн үйлдвэрлэлд нэв-

рүүлэх ажил сайжирч байна.

Энэ бүхний үр дүнд тус сум—нэгдэл 1963 онд 782 төл ухсын төлөөлөгчөөсөө нлүү бойжуулж 2,2 хувиар давуулав.

Энэ амжилт ололт нь манай 2 сумын хөдөлмөрчдийн урам зоригийг улам дарааж 1964 оны төлөөлөгчөөр даалгаврыг хугацаанд нь биелүүлэхэд улам сайхан боломжийг олгож байна.

Д.Даш

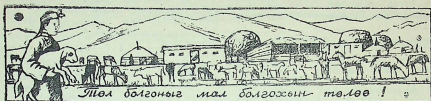
Төлийн бэлтгэлд

Батсүмбэр дахь Мишигдорж орхотой, тууш бэлтгэх анги, дамжаа ахлагчтай сэллийн бригадыг шөдлөн авч соёл хүмүүжил, жил төрийн талаар туслаж байна.

Ажилчдынхаа хүчээр 3 удаа убоотник хийж өөрийн хөсгөөр дэс татаж, малын хашаа цэвэрлэж буюу буулгаж 118 төгрөгийн тус бүхий номтой номын сан, амбар үзүүлэн хийж өгчээ.

Малын төлийн бэлтгэлд зориулж эмийн сан, нэмнээ, гарын эмний, лаа тусалсан байна.

Ц. Дорж

Мол болгоныг мал болгохын төлөө

Малынаэмч, төл хөөр

Баянбаларт сум-нэгдэл, сумын ариунчлалтан, малын эмч, зоохичилгалд төлөх малын суучиг хувиарлан өгчээ.

Тэгээд төлийн бэлтгэл сайн ангиж, бүрэн бойжуулсан суурийг шагуурлагч болзол гаргалан байна. Уг болзол хангах, ер нь өөрийнхөө үүргийг хангахын тулд малын эмч Даваа, харууцан суурьтаа 700 хонины багтамтай саравчтай хашаа салгалд ажилласан байна.

Эх, хурга хоёрын нэлэв мянгийг хүйс, өвсний хашаа, төлийн цунаа сэлбэж, 100 төл багтай цунаа 1-ийг бэрхэ, төлийн бүрд ээлжийн халаад ариутгалын сан хийж өгчээ.

Энч Дагаа харууцсан суурь, бригадлаа малын эмч өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх ажил сайн болож, харууцсан бригадын бүх суурийг нэгдлийн төргүүний суурь болгож 1964 оныхоо төлийг бүрэн бойжуулахын төлөө шамдан ажиллаж байна.

Ц. Жадамбаа

Шифдээ туслав

Архустай сум-сангийн аж ахуйн 2 дугаар фермийн 11 хот абын тус сум-сангийн аж ахуйн сургууль комбинатын хамт олон шөдлөн авч туслаж байна.

Саяхны нэг амралтын өдөр шөфийнхэнд очих буюуцны хөр-жөөг мэлтээ овоолох, дэс татах хашаа, саравч засаж сэлбэх, жор лон ухах зэрэг ажилууд хийв.

Мөн шөф фермдээ 500 гаруй

элгэвч, 2000 шахам нэлэ, хурга-ны уут, зүж, диндүү зэргийг анги, групуудын хамт олон за-хидлыг хамт хүлээлгэн өгөв.

Одоо сургууль комбинатын хамт олон шөф ферм, хот айлууд-ныхаа төлийг бүрэн бойжуу-лахын тулд шамдан аж туслах талаар нарийн төлөвлөгөө зохион ажиллаж байна.

Г. Намсрай

Төл бойжилтын явцаас

Эрдэнэсант сумын намын үүр, нэгдлийн ерөнхий хороо брига-дуудынхаа төл бойжилтын явца-дугнаа Төлөө 98.5 хувиар бой-жуулж байгаа Бадам даргатай 3 дугаар бригадыг 1 дүгээр байр эзлүүлж баярын бичиг, 150 төг-рөөр тус бригадын Лхампярм, Дэнзав, Дамдинсүрэн, Сампил на-рын 10 малчин, 2 дугаар бригадын Осорхүү, Молюдагва, Чимэд, Цэ-

рэндорж нарын 9 малчин "Энх төлгөн" даргад сайшаалын үнэм-лэх, үнэ бүхий зүйлээр тус тус шагналаа.

Намын гишүүд, ажилчин албан хаагчид төл бойжуулах ажилд тусалснаа 7-10 хоногийнхуга-цаагаар суурь харууцан зудын хүнд байдлыг эсэргүүцэж бай-на.

Ц. Пүрэпэрэн.

Төлийн эмийн санг яаж ашиглах

Манай орон даяар бог мал төлөж эхэллээ. Иймд малчин бүрт эмийн сан хэрэгтэй болно. Төлийнхний жижиг эмийн санд сод, борны хүчил, норуулафазол, марганц, нодон уусмал, азелзин, нистрийн хөөвөн марло, асирин дэв-сэн туулай, танилиндийн зэрэг ойр зуурын хэрэгцээний эмүүд бай-даг.

Эдгээрийг хэрэглэхэд доор дурдсан журмыг баримтлах нь чухал.

СОДЫГ Ханиалгасан төлд хэр ховхлоход буюу гэдэс дотрын ажиллагааг засахад хэрэглэнэ.

Нэг боодол 10 грамаар хий-сэн бол 50 хувааж нэг хэсгийг адил хэмжээний наштырт жижиг шавангийн хагасын хур буцалгасан сүүтэй хольж өдөрт хоёр удаа өгнө.

НОРУУЛАФАЗОЛ. Нэг боо-дол 10 грамаар болох 50 ху-ваасын нэгтгид 4 цагийн зайтай-гаар уушгийн хурч өрөөсөд, хат-галгаар өвчилсөн төлд өгнө.

БОРНЫ ХҮЧЛИЙГ. Нэг боо-долд 20 грамаар хэмжиж хий-сэн бол түүнийг 10 хэсэг болгож нэг хэсгийг буцалгасан 98 мл усанд буюу 2 хувиар найруулж

төлийн нүд өвчлөх, эх малын сав угаах зэрэгт хэрэглэнэ.

НАШТИРЫГ. Нэг боодол 10 грамм байвал төлийн ханиалганд 50 хувааж нэг хэсгийг өглөө орой тус бүр 3-4 удаа өгнө.

МАРГЕНЦОВЫГ. Буцалгасан усанд булаг ягаан өнгөтэй бол-тол уусгалд энэ бүрийн шар-туулаа, амруут, туулагдахад угааж хэрэглэнэ. Энэ эмийг хуруугаар хутгах буюу өгтөн найруулж болохгүй.

ДАВСАН ТУУЛГА. Нэг боо-дол 50 грамаар 12 хуваасын нэг хэсгийг нилээд хуваасын төлд цага алдсан үед нь нэг арга буцалгасан устай хольж өгөөд туулгасын дараагаар ца-га зогсоох танингийн фатилзал өгнө. Вазелин эх малын дэлэн огсгортхо хагарахад зөөрүүлэх зоригоор хэрэглэнэ.

ЦАГААН СТРЕПТОЦИТЫГ. Идээ бээр, нүдний өвчинд үрж-цээх буюу ямар нэг шархад хуурайгаар хэрэглэнэ.

10 ХУВИЙН ИОДЫН УУСМАЛЫГ шөрх ба битүү хавдарт түрхэх, төлийн хүйсийг ариутгах, уураг зангирагдах эдлэх зоригоор хэр-эглэнэ. Төлийн уураг зангирагдах нодон уусмалаар зүйлхээд бу-га цыгалад хэргэсэн 50 мл усанд 7-8 дусаал 10 хувийн нодон уу-смад дусааж хутгаж өгнө. Хэрэв нэг өвчлөлд сайжралыг олохгүй бол хэдэн өгөх хэрэгтэй.

ФАТЛАЗОЛЫГ. Цагта алдсан төлд, диспенси, хоолны зарим хорд-лоо зэрэгт нэг боодол 20 грамаар хийсэн бол 100 хуваасын нэгтгид өдөрт 2-3 удаа өгөх хэр-эгтэй. Мөн Банинбишн цагта алдсан төлд засах хэмжээгээр өгнө. Хөөвөн марлыг эр түрхэх, арчих, шарх болгох зүйд хэр-эглэнэ. Эмийн санд бүх эмийн зүйлсийг чийггүй, хэт халуун биш байранд хадгалж бөгөөд эмүүд нь хоорондоо холихыгдвал түдгээр нь үйлчлэх чанараа алдана. Хэрэ-вд төлд өгөх хууш хэмжээг сайнаар баримтлахыг зохино. Хэр-вэв хэмжээ нь багавал үйлчлэх-гүй байх буюу ихэвчлэл хортой байдлыг анхаарах хэрэгтэй.

гүйн тал нарийн ажиллалаа.

Энх хүмүүс зөвхөн өөрсдөө сайн ажиллаж зогсохгүй бусад төлчлөд төл ба эх хонь, төлийн бэйрэй яаж арлах хонь байнга сурталчилж ажилнахаа ар-гыз зөвлөж байдаг учир цаг зу-дын хүнд нөхцөлд гарсан төл бүрийг 100 хуваа бойжуулж байна.

2 дугаар фермийн Цэнд ахлагч тай хоний суурийнхэн цаг зудын хүнд үеийг амжилттай дахин туул шургуу ажиллаж байгаа-гийн үрээр 800 хонь төлүүлэх-хээс 640 хонь төлүүлж төлийг 99 хувиар бойжуулж байна. Энэ суурийн төлийн, Долгор, Насан, Бунтотгох, Хэнхэд, Нэггүй нар бага төрийн төлийг хорог-долгүй бойжуулахын тулд шур-гуу ажиллаж байгаагийн дээр малчин Цогдом их төрийн 320 хургыг хүлээн авч эрүүл чийрэг торнуулж байна.

Энэ учраас тус суурийнхаа со-циалист урлагчдын амжилтын явах туг хүлээн авч төл нэг бүрийг мал болгохын төлөө нарийн ажиллаж байна.

З.Дорж

Хаврын тариалан хаяанд ирлээ

Жаргалантын сангийн аж ахуйн Чойндолдорж даргатай 5 дугаар тасгийн тарианы 3 ду-гаар бригад нь техник засварын ажлыг чанар сайтай шуурхуй хийж байна.

Тус тусгай "ДТ-54" трактор 23-аас 20, белорус трактор 11-аас 6-г бүрэн засварлаж ажилд гарахад бэлэн болгоод байна.

Хөдөө аж ахуйн чигрүүл ма-шины 50-70 хувийг засварлаад байгаа боловч зарим чигрүүл ма-шин, тракторын запас хэрэглэ-лэх нутаг дэвсгэв засварын ажил сватах цагтай байгаад зогсож запас хэрэглэлээр хангах ажлыг түргэтгэн одоо засагдаагүй бай-гаа техник, ХАА-н чигрүүл ма-шины дутууг ойрын хугацанд засварлаж дуусгахад төлөвлөгөө зохиотгоод ажиллаж байна.

Засварын ажил нэгдүгээр бригадын трактор Цэвэгмэл, 5 дугаар бригадын засварч тра-ктор Нямдорж, 7 дугаар брига-дын трактор Батгаан нар бусдаа-с са давуу ажиллаж байна.

Баянзүрх сумын "Сүхбаатарын зам" нэгдлийн бригадын дар-га Бадлай, намын хэсгийн ахлагч Чанрай нар бригадын ажлыг шуурхай сайн байлгаад төргүү-ний хүмүүс.

(Д.Дондоогоржийн авсан гэрэл зураг)

